

Tuhej tulipán

Metodika

Úroveň čtenáře	7. úroveň – specialista
Časový odhad	Lekce – 60 minut Sebehodnocení – 5 minut
Forma aktivity	Individuální a skupinová
Cílová dovednost	Zpracování informací
Popis dovednosti	Žák určí autorský záměr, hlavní myšlenku. Žák už během čtení dokáže předvídat vývoj příběhu. Žák je schopen o daném tématu diskutovat.
Pomůcky	Kniha <i>Tuhej tulipán</i> nebo nakopírované texty, pracovní listy, psací potřeby
Použité metody a strategie	Brainstorming, čtení s předvídáním
Využití pro ročník	8. – 9. ročník ZŠ nebo 1. ročník SŠ
Předmět	Český jazyk a literatura, základy společenských věd, občanská a rodinná výchova
Klíčová slova	Detektivní příběh, vražda, vyšetřování

Struktura lekce

Evokace (10 minut)

Učitel napíše na tabuli slovní spojení NÁZEV KNIHY a vyzve žáky, aby se společně zamýšleli, co obvykle názvy knih napovídají, co se v názvech knih objevuje, jak autoři a proč knihy pojmenovávají. Názory žáků zapisuje na tabuli (název nese jméno hlavního hrdiny / místo, kde se děj odehrává / naznačuje zápletku příběhu apod.) a nijak návrhy žáků nekomentuje.

Poté učitel žákům rozdá pracovní list s tabulkou předpovědí (pracovní list č. 1) a prozradí jim název knihy TUHEJ TULIPÁN. Úkolem žáků je odhadnout, o čem kniha asi je, a okomentovat, proč si to myslí. Své návrhy žáci zapisují do prvního řádku tabulky (první a druhý sloupec). Své tabulky poté ve dvojicích sdílejí. Poslední sloupec zatím ponechají prázdný – doplní jej až po přečtení celého úryvku.

Tuhej tulipán

Uvědomění (40 minut)

Žáci samostatně čtou po částech text (pracovní list č. 2). Po přečtení první části textu žáci nejdříve samostatně předvídají, jak bude příběh dál pokračovat, a své domněnky doloží citací z přečteného textu (popř. z nějaké obdobné situace). Pak svoje předpovědi probírají společně ve dvojici/skupině nebo ve třídě. Následuje čtení další části textu, při níž navíc také zvažují, nakolik se jejich předchozí předpovědi splnily.

Reflexe (10 minut)

Žáci se v poslední části textu dočtou, proč autor nazval svoji knihu TUHEJ TULIPÁN, vysvětlení si zapíše do poslední volné kolonky tabulky předpovědí.

Učitel se žáky na závěr společně o názvu knihy diskutují: např. jak se jim název líbí / jak by knihu nazvali oni a proč apod. Mohou se také společně zamyslet, jak bude příběh pravděpodobně dál pokračovat, jaké bude rozuzlení, jaký závěr by byl pro žáky nejpříjemnější...

Sebehodnocení

Tabulka sebe/hodnocení (uvedená v pracovním listě) umožňuje žákovi a učiteli ohodnotit zvládnutí konkrétní dovednosti na základě výkonu žáka. Sebe/hodnocení provádí žák samostatně nebo dle možností žáci navzájem po skončení aktivity. Učitel pomáhá vysvětlením rozdílů mezi jednotlivými úrovněmi zvládnutí, aby se žáci dokázali ohodnotit, např. pomocí otázek reflektujících proběhnuvší aktivitu nebo na jejich pracích ukazuje konkrétní projevy rozdílné míry zvládnutí úkolu.

Použité metody

Brainstorming

Jedná se o metodu, kdy žáci píší vše, co je k danému tématu napadne. Při této metodě se nehodnotí přesnost a správnost. Jde o to, aby si žáci vybavili vše, co již k tématu vědí. Mohou pracovat samostatně, ve dvojicích i skupinách. Brainstorming vytváří ve třídě otevřené klima k novým nápadům a myšlenkám a snižuje u žáků stres z chybování.

Doporučená pravidla, která je třeba dodržovat:

- ❖ Nápadů nehodnotíme a nekritizujeme.
- ❖ Okamžitě zapíšeme každý nápad bez výjimky.
- ❖ Čím více nápadů, tím lépe.
- ❖ Účast na brainstormingu je dobrovolná (každý nemusí mít nějaký nápad...).
- ❖ Pokračujeme v brainstormingu tak dlouho, dokud se objevují nové nápady.

Tuhej tulipán

V závěru lekce se můžeme k zápisu brainstormingu s žáky vrátit a doplnit nebo korigovat prvotní informace a nápady. Metoda brainstormingu je někdy srovnávaná s myšlenkovou mapou, rozdíl spočívá v odlišném uchopení zaznamenávaných informací. Na rozdíl od myšlenkové mapy je v brainstormingu řazení informací nahodilé a bez vzájemných vazeb, myšlenková mapa naopak pracuje s vazbami mezi pojmy a jejich hierarchickým uspořádáním.

Čtení s předvídáním

Jedná se o metodu, kdy žáci čtou tiše a samostatně společný text po částech, které postupně dostávají na prouzcích papíru (když se naučí s touto metodou pracovat, stačí části pouze graficky oddělit, případně očíslovat). Po přečtení každé části textu nejdříve samostatně předvídají, jak bude text pokračovat. Pak svoje předpovědi prodiskutují ve dvojicích, ve skupinách nebo v celé třídě. Následuje čtení další části textu, kdy zvažují, nakolik se splnily jejich předpovědi, a posléze předvídají další pokračování textu. Pro přesnější záznam předvídání (a argumentace k němu) se někdy používá varianta této metody zvaná „čtení s tabulkou předpovědí“, v níž žáci samostatně nebo ve dvojici vyplňují tabulku tempem, jež jim vyhovuje. Po zpracování celého textu poznatky sdílí celá skupina nebo třída.

Příklady možných otázek:

- ❖ Jak bude asi příběh pokračovat a proč si to myslíš?
- ❖ Myslíš si, že se stane něco překvapivého?
- ❖ Co se v příběhu asi stane a co naopak vůbec nelze očekávat?
- ❖ Dokážeš odhadnout, jak příběh skončí?
- ❖ Jak se postavy příběhu zachovají a proč?

Odkazy, zdroje

KONEČNÝ, Jaromír. *Tuhej tulipán*, přeložila Škultéty Michaela. Potrál, 2017, Praha, ISBN 978-80-262-1206-5.

Více informací o metodě Čtení s předvídáním na <http://www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/cteni-s-predvidanim>

Tuhej tulipán

Pracovní list – Tabulka předpovědí

	Jak se bude podle tebe text vyvíjet? <i>(Piš v celých větách, ne jen v bodech.)</i>	Proč si to myslíš?	Co se opravdu stalo? <i>(Shrň celými větami.)</i>
Předvídání před čtením (z názvu knihy)			
Po 1. části textu.			
Po 2. části textu.			
Po 3. části textu.			

Tuhej tulipán

Pracovní list 2

Text 1. část

Květinářství dřímá v liduprázdný ulici kousek od řeky. Ve dvou výkladních skříních to kvete jako na hřbitově. Uvnitř ani noha. Že by polední přestávka? Zmáčknu kliku, dveře se otevřou. „Haló!“ křiknu. Chce se mi dodat: „Zloději jsou tady,“ ale jen se zahihňám a jdu dovnitř. Někdo tu přece bejt musí, když nemají zamčeno, no ne? Je tu teda dost tma. Sakra! Co to je? O něco jsem zakopl. Zvednu to a chci si to prohlídnout, když vtom si všimnu něčeho úplně jinýho. „Zatraceně!“ vyhrknu nahlas. „Co tady dělá ta mrtvola?“ Nalevo ode mě je stůl a na něm mezi květináčema leží mrtvá ženská. To snad není možný! Takhle nějak musela vypadat Sněhurka. O pár let starší než já. Něco přes dvacet? Akorát že o moc víc už nezestárne., když je takhle tuhá. Bílý šaty má posprejovaný červenou barvou. V hlavě se mi rozezní poplach. Rychle pryč! Proč teda zírám na černej tulipán na červeným hrudníku tý mrtvý? Leží si tam jako hlídací pes a požívá sluneční paprsky. Vykukuje zpod něj papírek umazanej od krve. Sakra! O co jsem to vlastně zakopnul? Co to mám v ruce?

Tuhej tulipán

Text – 2. část

„Pust' ten vypichovač plevele a otoč se,“ ozve se za mnou. „Ale pomalu! Jinak tě zastřelím. A ruce hezky nahoru.“ Aha! Věc v mojí ruce je tedy vypichovač plevele. Vypadá jako malej ostrej rýč. Ostří je červený. I když jsem si v pastáku odvyknul přemejšlet, hned mi dojde, v čem milej vypichovač ještě před chvílí vězel. Tomu teda říkám překvápko. Pár hodin na svobodě, a už držím v ruce zakrvácenou vražednou zbraň a někdo chce, abych dal ruce nad hlavu. Paráda. Jasně, moh bych se dát na útěk a nechat na místě odprásknout, jenomže to bych se nikdy nevrátil k Salámovi do pastáku a nenaplnil Seppovo proroctví. Nejlepší bude, když ten vypichovač fakticky zahodím, no ne? Beztak se mi hnusí. Co ten hlas ještě říkal? Jo, jasně, ruce vzhůru. Hm, proč vlastně ne? Tak ho teda poslechnu. Otočím se. A vytřeštím oči: rovný hnědý vlasy, kráska, co by se na socku jako já normálně ani nepodívala, a teď na mě míří bouchačkou. Super! Černý tričko, červený džínový šortky, břicho holý, nohy taky, pravý koleno trochu odřený, nejspíš z fotbalu, ha ha ha, černý konversky bez ponožek. Kluci v pastáku by se z ní mohli pominout. Navíc ta bouchačka vypadá dost opravdově.

Tuhej tulipán

Text – 3. Část

„Kdes to splašila?“ prohodím, aby řeč nestála.

„Je tátova. Má ji kvůli zlodějům.“

Najednou žvaní, jako kdybych vůbec nebyl vrah a měli jsme se spolu za chvíli pustit do domácích úkolů. Tý kytičce může bejt asi jako mně, tedy šestnáct. „Když jsme byli malí, chodili jsme si ji tajně půjčovat,“ brebentí dál. „Hráli jsme si na četníky a na zloděje. A jednou...“ Najednou se zarazí. „Proč ti to vlastně vykládám?“

„Protože mi důvěřuješ?“ navrhnou. Na vraha to nebyla nejhorší hláška, no ne? Za chvíli mě nejspíš střelí do kolene, protože jsem drzej. Ale kdepak, zase jsme se splet. Ta holka se zahihňá. Není to morbidní? Možná... možná je tohle celý jenom nějaký fór. Možná vůbec nejsem vrah. Možná na stole neleží žádná mrtvola, ale starší ségra týhle Bonnie s bouchačkou v ruce. Kočky si ze mě prostě vystřelily. Rozhlídnou se. Jenže on to není fór. Mrtvola tu ještě pořád leží. A ještě víc mrtvá než před chvílí. Tuhá jak ten tulipán.

„Já ji nezabil!“ vyhrknu. „Já o ten vypichovač jenom zakopnul.“

A ona se zase začne hihňat. Co hihňat, ona vám dostane úplnej záchvat smíchu. Pistole se jí třese v ruce jako sulc. Jestli teď vypálí, bude ze mě cedník. Přeskočilo jí?

„Hele, co je tady jako k smíchu?“ zeptám se.

„Větší pitomost jsem v životě neslyšela!“ prohlásí. „Stojíš tu s vražednou zbraní v ruce. Všude je krev. Vedle tebe leží mrtvola... Ale ty, místo abys šel do sebe a choval se jako vrah s trochou důstojnosti, jenom dokola blábolíš, žes ji nezabil. A kdo ji tedy podle tebe jako zabil? Mikuláš? Ten chodí v prosinci, kámo! Nestydíš se takhle lhát?“

„Ale já ji fakticky nezabil,“ opakuju ještě jednou, i když to zní pitomě. „Já jsem novej učeň.“ Hm, tak tohle znělo ještě pitomějc, no ne?

„Novej učeň?“ Holka se směje tak, až z toho piští. „Nech toho, jinak mě těma svejma hláškama vážně zabiješ.“ Pistole jí poskakuje v ruce jako neposlušný zvíře. Mám čekat, až mě omylem střelí do slepáku? Svíjí se smíchy, tak skočím a... Ještě že jsem v pastáku trénoval kung-fu. O vteřinu pozdějc přede mnou stojí bez bouchačky a tře si zápěstí. A bouchačku mám já. To čumíš krasavice, vid'? Smích ji hned přejde, vykulí oči. „Ty mě zabiješ?“ Páni, říká to, jako by se na to těšila.

„Ne,“ odpovím. „Akorát jsem chtěl, abys nezabila ty mě.“ Podám jí pistolí. Jo, já vím, blbej nápad. Jenže já jsem holt někdy zbrklej. Proto jsem taky skončil v pastáku.

U ní jsem očividně zabodoval. „Fakticky jsi novej učeň?“ zeptá se. „Počkej! Hm, když víš, že táta čeká novýho učně, tak musíš být Leon. Tys byl v pastáku, ne? Pustili tě na podmínku. Kvůli resocializačnímu programu, a protože se za tebe přimluvil tátův spolek. Co jsi prosímtě za pitomce? Nakráčíš rovnou na svý nový působiště a začneš vraždit zákaznice.“ Otočí se k mrtvole. „Jestli to tedy byla zákaznice.“

„Já ji nezabil!“ Začínám se opakovat častěj, než je milý.

Holka se na mě koukne a vzdychne. „Já ti věřím. Žádněj vrah by nebyl tak pitomej, aby mi vrátil pistolí. Ale kdo ji tedy zabil? A kdo to vůbec je?“

„To je úplně fuk, kdo ji zabil,“ odpovím. „Tak jako tak mi to přišijou. Jsem venku na podmínku a na prvním místě, kde se ukážu, se stane vražda. První šnytík, co se tady objeví...“

Tuhej tulipán

Tabulka sebehodnocení

	Při řešení jsem ještě potřeboval/a pomoci. Při práci ve skupině zatím spoléhám více na ostatní.	Z větší části jsem to zvládl/a správně, při řešení jsem občas potřeboval/a pomoci. Do práce ve skupině jsem se snažil/a aktivně zapojit.	Zvládl/a jsem to bez výrazné chyby. Do práce ve skupině jsem se aktivně zapojil/a.
			
Předvídám, o čem příběh bude.			
Přemýšlím o příběhu a předvídám, jak se bude příběh vyvíjet.			
Aktivně se zapojuji do diskuze o knize/ textu.			

Jak mě to bavilo?

